

“A többoldalú környezetvédelmi egyezmények és a WTO szabályok közötti kapcsolat”

**2004. Május 10-én, Szentendrén megrendezésre kerülő
szeminárium, amelynek célja a civil társadalom tudatosságának
fokozása kereskedelmi kérdésekben**

Háttéranyag

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés.....	3
2	Többoldalú Környezetvédelmi Egyezmények	4
2.1	Korlátozó Kereskedelmi Intézkedések	4
2.2	A MEA-k Kereskedelmi Intézkedéseinek Célkitűzései.....	5
3	A MEA-k- és a WTO Szabályok Közötti Kapcsolat.....	6
3.1	Az Egyezményeket Szabályozó Törvény a Bécsi Konvencióban.....	7
3.2	A WTO Reformja	7
3.3	A MEA-k és a WTO szabályok közötti szinergiák erősítése	9
3.4	A MEA-k reformja	10
4	Az Európai Kereskedelmi Politika Kialakítása.....	11
4.1	Kizárólagos és közös kompetencia	11
4.2	Az EU által Folytatott Kereskedelmi Politika Kritikája	12
4.3	A Kereskedelmi Főigazgatóság (DG Trade) és a Civil Társadalom.....	14
4.4	A Változás Mozgató Eszközei: Kankun, Bővítés és az EU Alkotmány.....	15
4	Bibliográfia.....	16

1 Bevezetés

A kereskedelem és annak a környezetre gyakorolt hatásait elemző vitákban a többoldalú környezetvédelmi egyezmények- (MEA-k) - és a Világ Kereskedelmi Szervezet (WTO) szabályai közötti kapcsolat kérdései különös érdeklődést jelentenek. Kiterjedt mennyiségű irodalom foglalkozik ezekkel a problémákkal, de még mindig sok a megoldatlan kérdés. És valóban, nincs megegyezés arra vonatkozóan, hogy mi a legmegfelelőbb megközelítése a kialakult kapcsolatnak, ezért további viták várhatók ezen a téren. A MEA-k száma egyre nő, a meglévő MEA-k politikája és jogalkotási tevékenysége gyors evolúció tárgya, Gyakran az evolúció hozzájárul a MEA-k és a WTO közötti kölcsönhatás erősítéséhez. Az utóbbi évek fejleményei, mint a Biodiverzitási Konvencióban megfogalmazott Biobiztonsági Protokoll, az Előzetes Tájékoztatáson alapuló Beleegyezésre (PIC) vonatkozó Rotterdami Konvenció, az Állandó Szerves Szennyezőkre vonatkozó Konvenció (POPS), valamint a klímaváltozásra vonatkozó Keretszerződéssel kapcsolatos tárgyalások folytatása, megerősíti ezt a feltételezést. Ezen kívül, számos egyéb területet, mint a fogyasztóvédelem, a címkézés kérdései és a technológia átadása, érintenek a MEA-k kereskedelemre kiható intézkedései és a WTO szabályai közötti kapcsolatáról folyó tárgyalások.

Jelenleg a Doha Agenda legfontosabb kérdése a nemzetközi kereskedelmi szabályok és a MEA-K közötti kapcsolat tisztázása. A Dohai Deklaráció tárgyalásokat kezdeményez az információ megosztás és megfigyelői státusz felállítás érdekében, amely státusz a WTO bizottságok és a MEA titkárságok között jönne létre. A javasolt tárgyalások érintenék a meglévő WTO szabályok és a MEA-k közötti kapcsolatot. Úgy tűnik azonban, hogy a tárgyalások terjedelme korlátozott, mivel nem köteleznek sem „a WTO jogok hátrányos alkalmazására azon tagok iránt, akik nem részesei az aktuális MEA-nak”, sem, a hatályos WTO megállapodások értelmében, „a tagok jogainak és kötelezettségeinek bővítésére vagy csökkentésére”. Mindezzel kapcsolatban nem lehet tudni, hogy milyen eredményeket hoznak ezek a tárgyalások.

Végül is, a nemzetközi kereskedelem és a MEA-k (többoldalú környezetvédelmi egyezmények) együttes hozzájárulása a fenntartható fejlődés irányításának erősítéséhez csak akkor lehetséges, ha a két jogi és politikai testület nem egymás lejáratásával foglalkozik, és a megfelelő intézmények hatásosan együttműködnek a politikai- és döntéshozatal, megvalósítás, monitoring és vitaarendezés teljes folyamataiban. A civil társadalom kulcsfontosságú szerepet játszik ezekben a folyamatokban világ-, európai- illetve nemzeti szinteken.

Eredményként fontos, hogy a civil társadalom csoportjaiban fokozottan tudatosuljon, hogy ezek a tárgyalások rendkívül fontosak. Támogatni szükséges az egyéni álláspontok kialakítását, miközben fontos a döntéshozatali folyamatokban történő aktívabb részvételhez szükséges szaktudás átadása. “A többoldalú környezetvédelmi egyezmények (MEA-k) és a WTO szabályok közötti kapcsolat” című szeminárium szándéka, hogy hozzájáruljon ennek a célnak az eléréséhez. Az eseményen Közép- és Kelet-Európa civil szervezeteinek harmincöt képviselőjének részvételét várjuk. A résztvevők megvitadják MEA-k és a WTO szabályok közötti kapcsolatot, valamint az európai kereskedelmi politikai folyamatok kialakításával kapcsolatos kérdéseket.

A következő oldalak betekintést adnak azokba a kérdésekbe és témákba, amelyek a szeminárium folyamán elemzések és viták tárgyai lesznek. Ez lehetőséget ad a résztvevőknek tudásuk és ismereteik mélyítésére és frissítésére az adott témakörben. Egyben a szemináriumon sorra kerülő viták alapját alkotja¹.

2 Többoldalú Környezetvédelmi Egyezmények

Jelenleg jóval több, mint 200 többoldalú környezetvédelmi egyezmény (MEA) létezik. Ezeknek a tagsága viszonylag kis csoport és 180 országot egyesítő tartományban változik². Ezeknek a MEA-knak egy része földrajzilag behatárolt, egy másik csoportja viszont globális kiterjedésű. Mivel a környezetet érintő problémák határokon túlmenő természetűek, a többoldalú egyezményeket tekintik a legmegfelelőbb eszközöknek a környezettel kapcsolatos problémák kezelésére. És valóban, a GATT és a WTO kereskedelem és környezet területén folytatott tevékenységében folyamatosan tapasztalható a többoldalú megoldásokra történő törekvés, szemben az egyoldalú intézkedésekkel³.

2.1 Korlátozó Kereskedelmi Intézkedések

A MEA-k és a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) által felállított szabályok bizonyos területeken keresztezik egymást, ezért a kereskedelmi és környezeti kérdésekben folyó vitákban a MEA-k és WTO szabályok közötti kapcsolat továbbra is az egyik kulcskérdés. A vita központi kérdése a MEA-kba beépített korlátozó kereskedelmi intézkedések, amelyek szabályozzák vagy korlátozzák egy anyag vagy termék kereskedelmét, amelyet vagy az egyezmény tagjai, vagy/és tagországok és nem tagországok folytatnak egymás között. Jelenleg a MEA-knak csak egy kis hányada tartalmaz korlátozó kereskedelmi intézkedéseket, de ezek száma növekszik⁴.

A kereskedelmet érintő intézkedések különböző formákban jelennek meg a MEA-kban. Ezek közé tartoznak a jelentésre, címkézésre, azonosításra, és értesítésre vonatkozó követelmények; export-import tilalmak; adók, költségek, támogatások és egyéb fiskális intézkedések⁵. A WTO-ban a tárgyalások keretében csak a MEA-kban megfogalmazott specifikus kereskedelmi intézkedésekkel foglalkoznak, ezért fontos megkülönböztetni a specifikus és nem specifikus kereskedelmi intézkedéseket. A legtöbb esetben a MEA vagy a felek által az egyezményt követően elfogadott határozatok világosan leírják a specifikus kereskedelmi intézkedéseket, amelyek általában valamennyi fél által kötelezően betartandók. A nem specifikus intézkedéseket nem írják le részletesen, ezeket a felek

---

¹ A szemináriummal kapcsolatos további információ a www.ecologic-events.de/eu-trade-poliv oldalon található.

² A MEA-k melyebb elemzése érdekében forduljon az UNEP/IGM/3/INF/3- hoz: http://www.unep.org/IEG/docs/working%20documents/MEA_full/INF3_MEA_Add.doc.

³ Lásd a Hukava jelentést. A környezetvédelmi intézkedések és nemzetközi kereskedelemmel foglalkozó csoport elnöke (1999). Condon (2002), 563 oldal.

⁴ Például, bizonyos Veszélyes Vegyszerek és Peszticidek nemzetközi kereskedelmében történő előzetes tájékoztatást követő beleegyezési eljárást megfogalmazó 1998 évi Rottredami Konvenció 2004. Februárjában életbe lépett. A Maradandó Szerves Szennyezőkre vonatkozó Stockholmi Konvenciót (POPS) elfogadták és 2004. Május 17-én életbe lép.

⁵ WTO: A Titkárság megjegyzése: kiválasztott Többoldalú Egyezményeknek megfelelő Kereskedelmi Intézkedéseket tartalmazó mátrix,

WT/CTE/W160/Rev.2TN/TE/S/5, 2003. Április 25.

⁶ Brack és Gray (2003), 6 old.

alkalmazhatják, általában egyéb intézkedések mellett, annak az érdekében, hogy megfeleljenek a vállalt kötelezettségeiknek, illetve teljesítsék a MEA célkitűzéseit.

A Montreali Protokoll tartalmaz specifikus és nem specifikus kereskedelmi intézkedéseket. Megtalálható benne nem tagországokkal folytatott kereskedelemre vonatkozó tilalom, amikor a Protokoll által szabályozott termékek jelentik a kereskedelem tárgyát. Azonban sok ország alkalmazott nem specifikus kereskedelmi intézkedéseket, köztük a címkézési követelményeket és adókat, annak érdekében, hogy teljesítsék az ózongimerítő anyagok alkalmazásának megszüntetésére vállalt kötelezettségeket.

2.2 A MEA-k Kereskedelmi Intézkedéseinek Célkitűzései

Tágabb értelemben, a MEA-k kereskedelmet érintő intézkedéseinek három célkitűzése van:

- Az első cél az olyan kereskedelmi intézkedések, mint a jelentési és címkézési követelmények, vagy bejelentési és jóváhagyási intézkedések, biztosítják a termékkereskedelem monitoringját és szabályozását olyan esetekben, amikor a nem ellenőrzött kereskedelem önmagában környezeti kárt okozhat. Például, a Rotterdami Konvenció számos meghatározott vegyi anyagra és peszticidre meghatároz egy előzetes tájékoztatás alapján történő beleegyezési eljárást. Egy másik példaként említhető a CITIES' követelmény, amely az egyezmények mellékleteiben felsorolt valamennyi veszélyeztetett faj kereskedelméhez szükséges export engedélyekre vonatkozik.
- A második szándék a kereskedelmi intézkedések alkalmazása annak érdekében, hogy megvalósuljanak a MEA-k olyan feladatai, mint a Montreali Protokollban megfogalmazott ózongimerítő anyagok előállításának és fogyasztásának ellenőrzése. Ezen a területen különböző kereskedelmi korlátozásokat alkalmaztak, mint az import engedélyek kiadása, részleges import tilalmak, jövedéki adó és címkézési követelmények.
- A kereskedelmi szigorítások harmadik célja az, hogy megakadályozzák a MEA-khoz nem csatlakozott feleket a verseny által adott előnyök kihasználásában az egyezmények által szabályozott országokkal folytatott kereskedelemben. Ennek megfelelően, a Baseli Konvenció előírja, hogy semmiféle hulladék nem exportálható a nem tagországokba, kivéve azokat az eseteket, amikor az adott országok aláírtak egy másik egyezményt, amelyik, céljait tekintve, összeegyeztethető a Konvencióval. Az Atlanti Tonhal Megőrzésére Vonatkozó Nemzetközi Konvenció értelmében (ICCAT), az országok import tilalmat rendeltek el bizonyos nem tagországokból vagy az egyezményt megsértő országokból származó haltermékekre, ugyanakkor figyelmeztetésben részesítettek másokat⁷. Annak ellenére, hogy a MEA-kban meghatározott kereskedelmi intézkedések sikerét nehéz mérni, általánosan elfogadott az a vélemény, hogy az intézkedések hozzájárulnak az egyezmények betartásához. Környezetvédelmi szempontból általános egyetértés van a tekintetben, hogy a kereskedelmi intézkedéseket akkor kell alkalmazni, amikor azok jelentik az egyetlen vagy leghatásosabb eszközt a MEA által megfogalmazott kötelező cél

---

⁷ Brack és Gray (2003), 8 old.

érdekében. Ugyanakkor, az is elfogadott, a kereskedelmi intézkedéseket nem szabad alkalmazni elkülönítve az olyan eszközöktől, mint a pénzügyi és kapacitásfejlesztő támogatások⁸.

3 A MEA-k- és a WTO Szabályok Közötti Kapcsolat

A MEA-knak megfelelően alkalmazott szigorító kereskedelmi intézkedések ellentmondhatnak a WTO szabályoknak, nevezetesen nem tesznek különbséget a WTO tagországok "hasonló termékei" vagy a hazai és külföldi termelés között. Különösen a betartásra irányuló intézkedések járhatnak azzal a következménnyel, hogy az importtermékeket a piacon kevésbé kedvezményesen kezelik, mint a hazai árut⁹. Más WTO egyezményekben elfogadott szabályok szintén okozhatnak konfliktusokat. Például, a Biobiztonsági Protokoll biztosít egy keretet annak érdekében, hogy a felek alkalmazhassanak óvintézkedéseket a módosított élő szervezetek határontúli mozgásának ellenőrzése céljából. Ugyanakkor a WTO Közegészségügyi Egyezménye és a Növényegészségügyi Intézkedések (SPS Egyezmény) korlátozásokat szabnak olyan intézkedésekre, amelyeket a WTO tagországok alkalmazhatnak¹⁰. A szellemi tulajdonjogokra vonatkozó WTO egyezmény (TRIPS) és a szolgáltatásokat szabályozó egyezmény (GATS) szintén komoly hatást gyakorolhatnak a MEA egyezmények megvalósítására¹¹. Mindazonáltal, számos tény arra utal, hogy a MEA-k és a nemzetközi kereskedelmi szabályok közötti kapcsolatra nem elsősorban a konfliktus, hanem inkább a kölcsönös elismerés, sőt támogatás jellemző. Ezt a feltételezést erősíti meg a WTO Kereskedelmi és Környezetvédelmi Bizottsága (CTE)¹² és a Riói Deklaráció¹³. Sok előterjesztő rámutat a kereskedelmi intézkedések széleskörű alkalmazására, amely a WTO szabályok szerinti formában történik¹⁴, a kereskedelmi szigorító intézkedéseket tartalmazó MEA-k kis számára, valamint a rendszerek tagságának széleskörű átfedésére¹⁵. Ezen kívül, gyakran emlegetik pozitív jelenségként a MEA-WTO kapcsolatban a "nyer-nyer" helyzeteket ("win-win"), mint a környezeti termékek és szolgáltatások megnövekedett kereskedelme, a technológia átadás és a szabványok harmonizációja¹⁶. Mindezidáig minden a WTO-ban megkérdőjelezett környezetvédelmi intézkedés egyoldalúan került kiszabásra, nem pedig MEA követelmény tárgyaként. Ennek ellenére, a konfliktus lehetősége nemcsak hogy reális, de azzal fenyeget, hogy súlyosbodhat, amint a MEA-kban megfogalmazott kereskedelmi korlátozások alkalmazása egyre általánosabban elterjed a kereskedelmi szabályok szigorítása mellett. Ezen kívül, több ország nem írta alá vagy nem ratifikálta az olyan legutóbbi környezetvédelmi jogi eszközöket, mint a Biológiai Diverzitásra vonatkozó Konvenciót, a Biobiztonsági Protokollt és a Kyotoi Protokollt¹⁷. A hivatalos konfliktus nélkül is jelentősek a bizonytalanság következményei és költségei. Például, a törvényességgel

⁸ Neumayer (2002); Qiu és Yu (2001); Hoffmann (2002), 5.old.

⁹ Lásd szintén: Charnovitz (2002);

¹⁰ Stewart és Johanson (2003); Safrin; Mann és Porter (2003), 27 és 37 old.

¹¹ Stilwell és Tarasofsky (2001), 11 old.

¹² A Környezetre és Kereskedelemre Vonatkozó WTO Bizottsági Jelentés, WT/CTE/1, 1996.November 12.

¹³ Környezeti és Fejlődési ENSZ Konferencia. Agenda 21, 2 Fejezet.

¹⁴ A Környezetre és Kereskedelemre Vonatkozó WTO Bizottsági Jelentés, WT/CTE/1, 1996.November 12.

¹⁵ Számos MEA-nak, mint CITES, a Montreali Protokollnak vagy a Baseli Konvenciónak több tagja van, mint a WTO-nak. Cosby (2000), 2 old; Krist (2001), 2 old.

¹⁶ Ld. Pl.: UNDP (1998).

¹⁷ Stilwell és Tarasofsky (2001), 10 old.

kapcsolatos aggályok máris lelassították a közelmúltban folytatott tárgyalásokat, köztük a genetikailag módosított szervezetekre és maradandó szerves szennyezőkre vonatkozó tárgyalásokat¹⁸.

3.1 Az Egyezményeket Szabályozó Törvény a Bécsi Konvencióban

Abban az esetben, amikor ellentmondás tapasztalható a WTO szabályok és egy MEA között, a kérdés az, hogy melyik nemzetközi rendszer érvényesül. A Bécsi Konvenció 30. Cikkelye az Egyezményeket Szabályozó Törvénnyel foglalkozik és kijelenti, hogy azokban az esetekben, amikor a konfliktusban résztvevő mindkét jogi személy mindkét rendszer tagja, a későbbi egyezmény érvényesül. Ez érvénytelenítheti az 1994 előtt kötelezővé vált MEA-kat (vagy részleteket). Mindazonáltal, egyéb szabályok is alkalmazhatók konfliktushelyzetek megoldásához, mint például a *lex specialis*¹⁹. Azon felül, a Bécsi Konvenció 31. Cikkelye általános szabályokat fogalmaz meg a nemzetközi egyezmények értelmezéséhez, és szintén hasznos lehet két egyezmény olyan formában történő értelmezésére, amely megakadályozza a konfliktust, pl., a GATT XX. Cikkelyének oly módon történő alkalmazása, amely biztosítja a konkrét kereskedelmi intézkedések megfelelőségét a MEA-knak. Ennek ellenére, úgy tűnik, hogy a Bécsi Konvenció nem elegendő a kapcsolat tisztázására. Ezért számos javaslat született a WTO átalakítására illetve a MEA-k és WTO között fennálló kapcsolat javítására.

3.2 A WTO Reformja

Ami a WTO környezetvédelmi reformját illeti, az országok és a szakértők által benyújtott javaslatok a következő három kategóriába sorolhatók be: status quo; visszaható jogfeladás (ex post waivers); és az ex ante vagy környezeti ablak. Az alábbi részletes magyarázat szerint :

A **status quo** indítványozói gyakran a GATT XX. Cikkelye által biztosított kivételekre, a fenntartható fejlődés céljának a befoglalására a WTO preambulumba és arra a beismertésre utalnak, hogy a WTO szabályait nem szabad „klinikai elszigeteltségben” értelmezni.²⁰ Ezenkívül, a Fellebbviteli Testület környezetbarát döntéseket hozott, aminek bizonyítéka az úgynevezett „garnélarák- teknősbéka” eset²¹. Ennek ellenére, szkeptikus vélemények vannak annak tekintetében, hogy a Fellebbviteli Testület képes e kielégítően figyelembe venni a környezet-megőrzési aggályokat, és képes e megalkotni egy általános szabályt a MEA-k és a WTO szabályok közötti kapcsolatra²². Figyelembe véve a jelenleg alkalmazott rendszert, az EU azt javasolta, hogy a XX. Cikkelyben előírt bizonyítási terhet

---

¹⁸ Ld. Stilwell és Tuerk (1999); Krajewski (2001).

¹⁹ Voon (2000), 78 old.

²⁰ A Módosított és Hagyományos Benzinszabványokkal foglalkozó Fellebbviteli Testület, WT/DS2/AB/R, 1996. Április 29.

²¹ Haverkamp (2001), 7 o.; pl. a Garnéla/Teknősbéka fellebbviteli határozat megerősítette az állam jogát természetmegőrzési intézkedések alkalmazására a GATT XX. Cik. (g) liberális értelmezése alapján, amely a kimerülő természetes tartalékokra vonatkozik. Mi több, a bizottság AB (FB) elismerte a preambulumban helytállóságát, beleértve a fenntartható fogyasztás célját a GATT XX. Cikkelyének értelmezésekor. Ld. Egyesült Államok: Egyes garnéla- és garnélatermékek kiterjedő importtilalom, FB-1998-4. 129-31, 152.55, WTO/DS58/AB/r, 1998. Október 19. Ld. Szintén: Fellebbviteli Testület a Garnéla- és garnélatermékek importjában WT/DS58/AB/RW, 2001. Okt. 22; ld. Még: Mann és Porte (2003), 21-23 old.

²² Svájc beadványa, TN/TE/4, 2002. Junius 6.

fordítsák meg. Ezzel megerősödik a XX. Cikkelyt környezeti kérdésekben alkalmazó országok pozíciója²³. Egy másik ajánlat a Kereskedelmi és Környezetvédelmi Bizottság (CTE) jelentéséből ered, amelyet az 1996 évi Szingapúri Miniszteri Konferencián fogadtak el. Ez kijelenti, hogy azok a WTO tagországok, amelyek MEA tagok is, az egymás közötti kereskedelmi intézkedések alkalmazásával kapcsolatban felmerült vitákat kötelesek megoldani a környezetvédelmi egyezményben található vitaelrendezési mechanizmusok segítségével²⁴.

A WTO belső kapcsolatának rendezésére javasolt másik módszer a **jogfeladást** ajánlja. A WTO egyezmény lehetőséget ad a feleknek arra, hogy rendkívüli körülmények között feladják a GATT kötelezettségeket. Következésképpen, több ország, mint például Egyiptom, Hong Kong és az ASEAN tagországok javaslatokat adtak be a MEA-kban előirt kereskedelmi intézkedésektől történő elállás engedélyezésére azokban az esetekben, amikor bizonyos kritériumok, mint a szükségesség, arányosság, minimális kereskedelmi megszorítások, hatásosság, széles többoldalú támogatás és/vagy tudományos bizonyíték, teljesülnek²⁵. A javaslat ellenzői azonban a hangsúlyt a rendkívüli körülményekre vonatkozó jogfeladási engedélyekre helyezik, ezeknek az időhatárait és arra a tényre, hogy a MEA-k státusza bizonytalan lenne addig, amíg az ex post áldást egy engedélyre nem fogadják el, mivel a tárgyalások gyakran évekig tartanak²⁶.

Viszont az **ex ante megközelítés** olyan kritériumokat javasol kiemelni, amelyek betartása mellett a MEA-k kompatibilisak lennének a WTO szabályokkal. Ennek érdekében bővíthető a XX. Cikkelyben felsorolt általános kivételek köre vagy elfogadható a XX. Cikkely kollektív értelmezése, ami érvényesítené a meglévő MEA-kat és felsorolná azokat a különös feltételeket, amelyek betartása mellett a WTO elfogadná a MEA-k értelmében alkalmazott kereskedelmi intézkedéseket. Egy módosítás alapja lehetne a NAFTA módszer, amely elfogad bizonyos MEA-kat, viszont nyitott marad a MEA-k jövőbeni státusza. Alapul szolgálhat a XX. Cikkely új kiegészítő bekezdése, amely a MEA-knak megfelelően alkalmazott kereskedelmi intézkedések közötti kapcsolatra utal²⁷. Módosításhoz figyelembe vehető egy újonnan létrehozott, kereskedelemre vonatkozó környezetvédelmi intézkedéseket meghatározó egyezmény (TREM)²⁸. Azonban, mivel módosítás elfogadásához kétharmados többség és minden fél jogi testületének a jóváhagyása kell mielőtt kötelezővé válna, nem valószínű, hogy a közel jövőben bármilyen WTO szabálymódosításra sor kerül. Egy értelmezés, irányelvek vagy egy „elvek és kritériumok jellegű megközelítés” elkerülheti a módosításhoz szükséges követelményeket és támogatná a tárgyalókat a jövő MEA egyezmények kialakítását a WTO szabályokkal megegyező módon. Svájc javasolt egy magyarázó egyetértést, amely garantálná, hogy a MEA-k jogosultak meghatározni a kereskedelmi intézkedések célját, arányosságát és szükségességét, míg a WTO lenne az a hatóság, amelyik megállapítaná, hogy a kereskedelmi intézkedéseket önkényes, diszkriminatív vagy protekcionista formában

---

²³ Európai Unió beadvány, WT/CTE/W/170, 2000. Október 19

²⁴ WTO Kereskedelmi és Környezeti Bizottság jelentése, WT/TE/S/1, 1996. November 12.

²⁵ Non-papers Egyiptom, 1996. Június 18 és Hong Kong-tól 1996. Július 22; itt a TN/TE/S/1-től, 2002. Május 23; ASEAN beadvány, WT/CTE/W/39, 1996. Július 24.

²⁶ Winter (2000), 248. old.

²⁷ non-Paper EC, 1996. Február 19; itt TN/TE/S/1, 2002. Május 23.

²⁸ Cosby (2000), 11 old.

alkalmazták-e²⁹. Kanada támogatja az „elvek és kritériumok” jellegű megközelítést, mely szerint az elvek meghatározzák a MEA-kat és a specifikus kereskedelmi intézkedéseket, a kritériumok pedig értékelik az intézkedések helyes alkalmazását³⁰

Jelenleg a Dohai Fejlődési Program (DDA) 31. (i) bekezdése tárgyalásokat indítványoz a WTO meglévő szabályai és a MEA-kban meghatározott specifikus kereskedelmi kötelezettségek közötti kapcsolat témában. Azonban a mandátum korlátozott mivel a tárgyalások nem „bővítik vagy szűkítik a Tagok jogait és kötelezettségeit a hatályos WTO egyezmények értelmében...és nem változtatják ezeknek a jogoknak és kötelezettségeknek az egyensúlyát”. Mi több, ez a mandátum azért is korlátozott, mert csak a MEA felek között alkalmazott külön felsorolt intézkedésekkel foglalkozik, és elhanyagolja a nehéz nem specifikus intézkedéseket vagy azokat, amelyeket a MEA-hoz nem tartozó országokkal szemben alkalmaznak³¹. Mostanáig a tárgyalásokon főleg eljárási kérdésekkel és olyan dolgokkal foglalkoznak, mint a MEA-k, specifikus kereskedelmi intézkedések és MEA tagok meghatározása. Például, az Európai Unió megkísérelte kiemelni a MEA-k kritériumait, annak érdekében, hogy bevegék a jövő MEA-kat³². Más országok azt állítják, hogy a DDA mandátuma, a jelenleg hatályos MEA-k tekintetében korlátozott³³. A specifikus kereskedelmi intézkedések tekintetében, Svájc négy külön csoport elemzését javasolta annak érdekében, hogy tisztázzák, milyen feltételek mellett felelnek meg ezek az intézkedések automatikusan a WTO szabályoknak³⁴. Argentína és az USA egy specifikus kereskedelmi kötelezettséget hagyna meg, amely kötelező jellegű és sajátos természetű lenne³⁵. Kanada egy fogalmi megközelítést javasolt azzal érvelve, hogy a MEA-K tanulmányozása a kötelező és specifikus kereskedelmi kötelezettségek tekintetében jelentős betekintést kínálna. Az indítványban hangsúlyozták a „saját belátás” szintjének a koncepcióját. Ez a saját belátás szerinti eljárás a felekre vonatkozik az intézkedések megválasztásakor. A megfigyelők egy része abban reménykedik, hogy a folyamatban lévő tárgyalások segítenek tisztázni a MEA-k és a WTO szabályok közötti kapcsolatot, mások arra a kockázatra mutatnak rá, hogy az eredmény kevésbé támogatja majd, a jelenlegi gyakorlattal összehasonlítva, a kereskedelemhez és környezethez alkalmazott kölcsönös integrált megközelítést³⁷.

3.3 A MEA-k és a WTO szabályok közötti szinergiák erősítése

Egy másik, a MEA-k és a nemzetközi kereskedelmi rendszer közötti kapcsolat javulását célzó megközelítés azoknak a mechanizmusoknak a tanulmányozását végzi, amelyek megkísérlik a kereskedelem és a környezet közötti szinergiák erősítését és a kölcsönös támogatás fokozását. A legtöbb javaslat az együttműködésre irányul, oly módon, hogy javuljon az információcseré és a koordináció. Egyes javaslatok szorgalmazzák a közvetlen

---

²⁹ Svájc beadványa, WT/CTE/W/139, 2000.Junius 8.

³⁰ Kanada beadványa, WT/CTE/M/10, 1996.Julius 12.

³¹ Stilwell 82002), 1.old.

³² Európai Unió indítvány, TN/TE/W/1, 2002.

³³ Ausztrália beadványa, TN/TE/W/2, 2002; Tajvan Külön Vámterületének beadványa, Penghu, Kinmen és Matsu, TN/TE/W/11, 2002.Okt.3.

³⁴ Svájc beadványa, TN/TE/W/4, 2002.Junius 6.

³⁵ Argentína beadványa, TN/TE/W/2, 2002.Május 23; USA beadvány, TN/TE/W/20, 2003.Feb.10.

³⁷ Mann és Porte (2003), 25.old.

találkozókat a MEA-k és a WTO közötti információcserére, amikor új kereskedelmi kérdések merülnek fel³⁸. Más javaslatok szerint jobb kommunikáció és együttműködés szükséges a megfelelés, a végrehajtás, és a vitás kérdések elrendezési mechanizmusai között³⁹. A DDA 31. (ii) bekezdése is felhívást szorgalmaz a rendszeres információcsere módjainak kialakítására és a megfigyelői státusz odaítéléséhez szükséges kritériumok meghatározására⁴⁰. Ezzel kapcsolatban, az EU azt javasolta, hogy a rendszeres és a rendkívüli ülészekok keretein belül megszervezett információcserét célzó találkozókat és a megfigyelői státuszt fogadják el a WTO-on belül hivatalos gyakorlatnak⁴¹. A közelmúltban az UNEP és számos MEA titkárság engedélyt kapott a CTE tárgyalások látogatására. Azonban több ország hangsúlyozza azt a tényt, hogy ezeknek a testületeknek a jelenléte és részvétele ad hoc jellegű, így a nagyobb, megfigyelői szerep kérdése továbbra is nyitott⁴². Ezen kívül, kifejezésre jutott annak a szükségessége is, hogy a nemzetközi intézmények közötti jobb koordináció és együttműködés érdekében a kereskedelmi és környezetvédelmi minisztériumok között javítani kell a koordinációt országos szinten⁴³.

3.4 A MEA-k reformja

Egy másik megközelítés a MEA-k és a WTO szabályok kérdésében a környezetvédelmi rendszerekre javasolja összpontosítani az erőfeszítéseket. Általában, a nagyobb MEA tagság és alkalmazkodás hozzájárul a konfliktusok elkerüléséhez a környezetvédelmi és kereskedelmi szabályok között, mivel az a legvalószínűbb, a konfliktusok tagok és nem tagok között alakulnak ki. Ezért javasolták, hogy a jövő MEA-kat nagyobb tagságra tervezzék, és azok tartalmazzanak több belső eszközt a teljesítés garantálására⁴⁴. További felhívásokat intéznek a vitarendezési rendszer erősítésére a MEA-kon belül⁴⁵, annak érdekében, hogy támogassák a MEA-k WTO által történő meghatározásának próbálkozásait oly módon, hogy általános kritériumokat fogadnak el. Ez támogatja a WTO azon kísérleteit, amelyek célja olyan rendelkezések beépítése a MEA-kba, amelyek kontextus-specifikus törvények és tények függvényében változó hierarchiát állítanak fel az egyezmény és más nemzetközi törvények között. Általánosan elfogadott, hogy a kereskedelmet korlátozó intézkedéseket csak végső esetben szabad alkalmazni, más eszköz hiányában. Az is elhangzik, hogy a szigorító kereskedelmi intézkedéseket csak szükség esetén szabad alkalmazni, nem önkényes, nem protekcionista sem megalapozatlan diszkriminatív módon⁴⁶. Egy intézményes javaslat szerint valamennyi kereskedelmi rendszert érintő MEA-nak egy csoportba kell tartoznia⁴⁷. Azonban nehéz megjósolni, hogy milyen kereskedelmi rendszerekben válnak a gazdasági tényezők sajátos kereskedelmi problémákká. Az sem világos, hogy egy csoportosítás hogyan járulhat hozzá a MEA-k- és a WTO szabályok kölcsönös támogatásához⁴⁸.

---

³⁸ Európai Közösségek beadványa, TN/TE/W/1, 2002.Március 21.

³⁹ Stilwell (2002), 2 old.

⁴⁰ Részletesebb elemzéshez lásd: von Moiltke (2003).

⁴¹ Európai Közösségek beadványa, TN/TE/W/15, 2002.Október 17.

⁴² Bridges Weekly, 7.Kötet, 2003. 6 szám,

⁴³ UNEP (2002).

⁴⁴ Lásd: Barrett (2003)

⁴⁵ Új Zéland beadványa, WT/CTE/W/180, 2001.Január 9.

⁴⁶ Svajc hozzászólása, TN/TE/W/21, 2003.Február 10.

⁴⁷ Esty (1994), 154 old.

⁴⁸ von Moiltke (2000), 9 old.

Összefoglalva, megállapítható, hogy a MEA-k és a WTO által a globális irányításban vállalt alapvető szerepeket széles körben elfogadják. Sajnos ugyanez igaz a kettő között kialakulható konfliktusok tekintetében. Az utóbbi évtizedben széleskörű tárgyalások és a két rendszer közötti kapcsolat tisztázását célzó nagyszámú javaslat született. Ennek ellenére még a láthatáron sem látszik a megoldás. A Dohai Fejlődési Program, korlátozott mandátumával nem fogja megoldani, minden valószínűség szerint, a MEA-k és a WTO szabályok közötti bonyolult kapcsolat problémáját. Azonban a folytatódó tárgyalási folyamat hozzájárulhat a kapcsolat tisztázásához, ez pedig segíthet a konszenzus elérésében, abban a tekintetben, hogy hogyan érhető el a kölcsönös támogatáson alapuló kapcsolat. A WTO vitarendezési testülete előtt lévő ügy biztosan több fényt vet a kapcsolatra, a MEA-król kialakuló tisztább kép szintén hozzájárulhat a két rendszer közötti megbékéléshez.

4 Az Európai Kereskedelmi Politika Kialakítása

A külpolitika- vagy biztonságpolitikával ellentétben, a külkereskedelmi politikával európai szinten az Európai Közösség megalakulása óta foglalkoznak. Születése idején, 1957-ben, a kereskedelmi politika a Közösség feladata lett. Elismerést nyert az a tény, hogy Európa nagyobb nemzetközi befolyásra tenne szert, ha, a többi dologhoz hasonlóan, a kereskedelmi ügyeket a tárgyalásokon egyhangúlag képviselnék. Mi több, a közös külkereskedelmi politikában látták egy közös piac előfeltételét, az áru szabad mozgásával. Következésképpen, az EU kereskedelmi politikájának kialakításának folyamata erősen centralizált volt⁴⁹. Azonban a Bizottság és a Tagállamok közötti kapcsolatot mindig az állandó vita jellemezte⁵⁰. A kereskedelmi politika más érdekcsoportok figyelmébe került, mivel a külkereskedelemben a figyelem a hagyományos kereskedelmi akadályokról, mint a tarifák és kvóták, az új típusú nem tarifajellegű gátak felé fordult. Ezt a trendet megerősítette az olyan érzékeny problématerületek felvétele a WTO által, mint a szolgáltatások és szellemi tulajdonjogok. Ez a nemzeti szuverenitás fokozatos elvesztéseként tudatosult az élelmiszerbiztonsági és környezetvédelmi kérdésekben⁵¹.

4.1 Kizárólagos és közös kompetencia

Fontos megkülönböztetni az európai kereskedelmi kialakítás két formáját. Az 1957-ben elfogadott Római Egyezmény hivatalosan a nemzetközi árukereskedelmi szerződések tárgyalását és aláírását a Tagállamokról átruházta egy kollektív testületre. Erre gyakran „kizárólagos kompetenciaként” utalnak, és ez érvényesül az összes árukereskedelmi és bizonyos szolgáltatásokra vonatkozó szerződés tárgyalásában.

Az EU kereskedelmi politikájában az Európai Bizottság kidolgozza a nemzetközi tárgyalások kezdeményezésére és tartalmára vonatkozó javaslatokat. Ezeket a javaslatokat az úgy nevezett 133-as Szakértői Bizottságnak továbbítják. Ez a Bizottság a Tagállamok felső szintű közalkalmazottaiból és kereskedelmi szakértőkből, valamint a Bizottság képviselőiből áll. A Bizottság megegyezésen alapuló módon megvizsgálja a javaslatokat, módosításokat

---

⁴⁹ Aheam (2002), 1 old; WWF82003), 6 old.

⁵⁰ Lásd, pl. Meunier és Nicholaidis (1999 és 2000), Young (2000); Leal-Arcas (2001); Smith (2001); MacLeod et al. (1996).

⁵¹ Meunier (2003), 1 old.

tesz. Ezután a Bizottság előterjeszti a javaslatot az Állandó Képviselőkből álló Bizottság elé (COREPER), majd az Általános és Külügyi Tanács elé (GAC, GAERC), ez pedig átadja a tárgyalási megbízást az Európai Bizottságnak. Jogilag ez a mandátum választható minősített többséggel. A gyakorlatban azonban a Tagállamoknak mindig sikerült konszenzusra jutni a folyamat ezen a szakaszában, a közös szöveg tekintetében. A tárgyalásokon a Bizottság a Minisztertanács által egyeztetett megbízás alapján jár el. A Tanács megbízásától függően, a Bizottság kizárólagos, nagymértékű autonóm hatáskörrel rendelkezik. A Tagállamoknak kevés hozzászólásuk van a tárgyalásokban és vitákban. A ratifikációs szakaszban a Tagállamok már nem rendelkeznek azzal a joggal, hogy hivatalosan ratifikálják a nemzetközi egyezményeket, ezt a hatáskört a Minisztertanácsra ruházzák, amely vagy jóváhagyja, vagy elutasítja a kereskedelmi szerződést minősített többséggel. Az Európai Parlament egyáltalán nem vesz részt az európai kereskedelmi politika folyamatában, nincs sem előzetes, sem utolsó szava a folyamat kialakítás tekintetében.

Más esetekben, mint beruházással kapcsolatos kérdések és bizonyos szolgáltatások, a kereskedelmi politika irányítása „vegyes kompetencia” formában történik. A kizárólagos kompetenciával ellentétben, valamennyi osztott kompetencia körébe eső kérdést a Bizottság a Tagállamokkal közösen vitatja meg. A közös kompetencia területén a kereskedelmi politika megvalósításában a következő eljárást alkalmazzák: a tárgyalási mandátum kezdeményezését és kidolgozását a Tanács (egyhangú szavazással) és a Tagállamok is elvégzik. A közös kompetencia kérdéseiben az egyeztetési eljárás eltérően történik, ennek ellenére, a javaslat a 133-as Szakértői Bizottság elé kerül. A tárgyalások ideje alatt a Bizottság továbbra is képviseli a tagországokat. Azonban a Tagállamok aktívabban vesznek részt a közös tárgyalási folyamatban, mint a kizárólagos kompetencia eseteiben. A Tagállamok és a Közösséggel szembeni követelmény a szoros együttműködés és koordináció. A tárgyalások befejezését követően a szerződést az EU egyhangúlag ratifikálja a Tanácsban, és ezt külön megteszik a Tagállamok is⁵⁵.

Gyakran úgy gondolták, hogy a közös kompetencia kérdéseinek tárgyalásai bonyolítják azok megállapításait és adminisztrálását⁵⁶. A Bizottság több Tagállam segítségével többször is megkísérelte a TEC 133. Cikkely hatáskörének bővítését⁵⁷. Ennek ellenére, többek megfigyelése szerint, a közös kompetencia nem bontotta meg az Európai Bizottság egységét és nem csökkentette a hatalmát⁵⁸. A TEC 133. Cikkelyének módosítási kísérleteit az „Európa Jövője” Konvenció kereteiben történtek.

4.2 Az EU által Folytatott Kereskedelmi Politika Kritikája

Csaknem négy évtizedig a kereskedelmi politika homályos tárgyalások között kötött bonyolult technikai megállapodások tárgya volt, és, mint olyan, a média és a közvélemény kevés érdeklődést mutatott iránta. Azonban ez változik az EU-ban, hasonlóan a világszerte

---

⁵⁵ Leal-Arcas (2001), 11 old.

⁵⁶ Leal-Arcas (2001), 3 old.

⁵⁷ Meunier és Nicolaidis (2000), 338.old.

⁵⁸ Young (2002), 12.old; Meunier és Nicolaidis (2000), 329.old

végbemenő változásokhoz, amelyek az 1999 évi Seattleben tartott WTO tanácskozás után kezdődtek.

Az EU kereskedelmi politikáját leggyakrabban ért kritika az, hogy jelentős hatásokat gyakorol a környezetvédelmi és fogyasztói politikára, de nem veszi kellő figyelembe ezeket a gondokat. Ráadásul, olyan felfogás is elterjedt, hogy az EU kereskedelmi politikáját az EU Bizottság kereskedelmi technokratái uralják, és hiányzik a folyamat demokratikus ellenőrzése.

A kritika középpontja a közös- és a kizárólagos eljárásokra vonatkozó döntéseket előkészítő 133. (Cikkely) Bizottság. Amióta a 133. Bizottság tanácsadó testület, nem történt formális szavazásfeljegyzés, és nem publikálták a megfontolásokat sem. Az ügyeket addig vitatják, amíg nem érik el a teljes konszenzust vagy szükséges többséget, az EU Bizottság pedig követi a 133. Bizottság tanácsát⁵⁹. Következésképpen, a 133. Bizottságot gyakran egy zárt bolthoz hasonlítják, amelyik nem kielégítően veszi figyelembe a kereskedelmet nem érintő problémák előterjesztését, például, környezettel kapcsolatos kérdéseket. Ezt a véleményt megerősíti az a felfogás, hogy a 133. Bizottságot jelentősen befolyásolják az EU Bizottság hivatalnokai. Ahhoz, hogy az EU Bizottság javaslatait jelentősen megváltoztassák, a 133 Bizottságban lévő Tanács képviselőinek, akik nagyobb technikai szakértelemmel rendelkeznek, mint az országok hazai kereskedelmi szakemberei, komoly munkát kell végezniük, különösen a minősített többség felé haladó országokkal. Az EU Bizottság kezdeményezését a javaslattervezetek előkészítésében figyelembe veszik⁶⁰. Mi több, azt mondják, hogy a tárgyalástól és a Tanács által biztosított mandátumtól függően, az EU Bizottság jelentős rugalmasságra tesz szert a tárgyalási taktikára vonatkozó döntésekben⁶¹.

Egy másik bírálás, az állítólag nem demokratikus politikai folyamatra, valamint az Európai intézmények rendkívül bonyolult döntéshozatali eljárásaira vonatkozik. Az állampolgároknak nehéz eligazodni az EU intézményekben⁶². Az Európai Parlamentnek - az egyetlen közvetlenül választott testület – kevés ráhatása van a kereskedelmi politikára, mivel egyáltalán nem vesz részt sem a kizárólagos sem pedig a közös kompetencia körébe tartozó tárgyalásokban⁶³. Ráadásul, a nemzeti parlamenteket csak tájékoztatják, de nem konzultálnak velük hivatalosan az európai nemzetközi kereskedelmi szerződések kérdéseiben. Figyelembe véve a külkereskedelmi kérdések bonyolult technikai természetét és az EU Tagországok némileg változó érdekeit, annak ellenére, hogy a nemzetközi kereskedelmi szerződések befolyásolják a nemzeti politika kérdéseit, a nemzeti parlamentek formális bevonása nagyon kis mértékű⁶⁴. A kereskedelem kétségtelenül olyan politikai terület, amelyik törvénytelenésre utaló gyanút ébreszthet, mivel hagyományosan a delegációra, a végrehajtó hatalomra és a szakmai részletekre hárul bizalom. Általában, a kereskedelmi politika kialakítása azt a benyomást keltette, hogy a folyamatból szándékosan kizárták a népszerű javaslatokat⁶⁵. Az elszigetelés fő érvelése a kollektív

---

⁵⁹ Ahearn (2002), 5.old.

⁶⁰ WWF (2003), 13.old.

⁶¹ Ahearn (2002), 3.old.

⁶² Meunier (2003), 2.old., Ld. Még: Európai Bizottság (2002).

⁶³ Meunier (2003), 2.old.

⁶⁴ WWF (2003), 15.old.

⁶⁵ Meunier (2003), 5.old.

cselekvés problémája. Ez a krónikus egyensúly miatt létezik, amely a kereskedelmi protekcióból hasznot húzók és az árat megfizetők között tapasztalható⁶⁶. Azonban létezik a hatékonyság és a törvényesség között fennálló kompromisszum felfogása, mivel minden részvételbővítés és a törvényesség szűkítené a tárgyalásokon belül alkalmazott manőverezés terét, és akadályoztatná a bonyolult nemzetközi szerződések megkötését.⁶⁷

Azonban a civil szervezetek bevonása a kereskedelmi politika kialakításába nem új keletű. A szakszervezetek, ipari szövetségek és üzleti csoportok hosszú ideig lobbiztak a kereskedelmi politika területén országos és nemzetközi szinten is. A civil szervezetek (NGOk) azt állítják, hogy „civil társadalomnak” azt a panaszát képviselik, amely az EU kereskedelmi politika alakítói és az európai üzleti világot képviselő csoportok között fennálló közelebbi kapcsolatok és kiváltságos konzultációs módszerekre vonatkozik⁶⁸. Másrészt, a civil társadalom szereplői rámutatnak a folyamat törvénytelenységére, a nagyon későn érkező információ lassú áramlására utalva. A 133. Bizottság úgy reagált a kritikára, hogy bevezette a 10 napos konzultációs szabályt, ami a jelenlegi WTO ciklusba tartozó javaslatokra vonatkozik. Azonban az NGOk szerint ez nem kielégítő a megfelelő konzultáció lefolytatására a Bizottságban vagy a Tagállamokban⁶⁹.

4.3 A Kereskedelmi Főigazgatóság (DG Trade) és a Civil Társadalom.

Annak érdekében, hogy megfékezze ezeket a kritikákat és reagáljon a politikai törvényesség hiányának észrevételére, az EU Bizottság elindított egy ambiciózus konzultációs programot a civil társadalommal, amelynek keretében sajátos kereskedelmi kérdésekkel foglalkoztak. Az 1998-ban beindult „Kereskedelmi Dialógus a Civil Társadalommal”, amelyben a civil társadalom képviselői bemutatták saját javaslatait a Bizottságnak, nagyobb számú általános megbeszélést és tematikus tanácskozást pótolva.

Azonban több megfigyelő szerint ez a folyamat csupán egy PR kampány, aminek az üzenete az, hogy meghallották a „civil társadalom” hangját, és ezentúl figyelembe veszik a folyamatban⁷⁰. Ennek a dialógusnak a tényleges hatása a politikára, ha egyáltalán van ilyen, nagy valószínűség szerint, nagyon behatárolt. Végezetül, bírálták a DG Trade-t és a kontakt csoport tagjait⁷¹. A részvétel még egy lehetősége a Fenntartható Hatás Értékelési Program (SIA), amelyet 1999-ben indítottak, annak érdekében, hogy jobban integrálódjanak a kereskedelmi politika kialakításába a fenntarthatósággal kapcsolatos gondok. Elismerték, hogy a SIA-ban történő részvétel hozzájárulhat egy intézményesített társadalmi bevonáshoz szükséges struktúrák és keretek felépítéséhez a kereskedelem és fenntarthatóság területein⁷², azonban még mindig túl korai lenne értékelni az EU kereskedelmi politikával foglalkozó SIA-ban történő részvétel hatásait⁷³.

---

⁶⁶ A kereskedelem elméletének megfelelően, azok, akik nyernek a kereskedelem liberalizációján szétterjedtek, a nyereségük kicsi, viszont azok, akik vesztenek a kereskedelemről, koncentráltak és szervezettek.

⁶⁷ Meunier (2003), 7.old.

⁶⁸ Meunier (2003), 14.old.

⁶⁹ WWF (2003), 14-15.old.

⁷⁰ Meunier (2003), 13.old.

⁷¹ Smith (2001).

⁷² WWF (2002).

⁷³ Knigge és Leiprand (2003).

4.4 A Változás Mozgató Eszközei: Kankun, Bővítés és az EU Alkotmány

Jelenleg néhány tény is sürgeti az EU kereskedelmi politikai folyamatának reformját.

- Elsősorban, a kankuni kereskedelmi tárgyalások kudarcra egy intenzív vitaidőszakhoz vezetett. Ezeknek a megbeszéléseknek a témája a nemzetközi kereskedelmi tárgyalások útjai. Ebből kifolyólag, az EU politikakialakítása és a szingapúri kérdésekre vonatkozó döntéshozatalhoz vezető út is alapos vizsgálat tárgya lett.
- Másodsorban, a 2004. májusában bekövetkező EU bővítés új nemzeti hagyományokat és érdekeket hoz a meglévő közösségbe. Ami a kereskedelmi politikát illeti, ez a megnőtt sokrétűség valószínűleg feszültséget okoz a jelenlegi intézményes mechanizmusban és a szavazási eljárásokban.
- A legerősebb lökés a reform irányába az EU Alkotmány vitájából ered. Jelenleg a végső alkotmánytervezet lényegében egyszerűsíti a közös Kereskedelmi Politika Cikkelyeit. A meglévő kompetenciák, egy kis elmozdulással a centralizáció felé, lényegében megmaradnak. A szolgáltatások kereskedelme és a szellemi tulajdoni jogok, a közvetlen külföldi beruházással együtt jelenleg az EU rendkívüli kompetenciakörébe tartoznak. Nem fontoltak meg teljes terjedelmükben az Európai Parlament által gyakorolt erősebb demokratikus ellenőrzésre tett javaslatokat, amelyek az ellenőrzés olyan formáira vonatkoztak, mint például a konzultációk a mandátumtervezeti folyamatban, részvétel a 133. Kereskedelmi Bizottság munkájában, vagy konzultációk az összes kereskedelmi szerződés jóváhagyása előtt. Jelenleg a nemzetközi kereskedelmi szerződések megkötése előírja a konzultációt az Európai Parlamenttel, és annak haladéktalan, teljes tájékoztatását az eljárás minden szakaszában.

4 Bibliográfia

- Ahearn, Raymond J. 2002: *Trade policymaking in the European Union: Institutional Framework*. No. RS21185: Congressional Research Service
- Barret, Scott 2003: *Environment and Statecraft The Strategy of Environmental Treaty-Making*. London: Oxford University Press
- Brack, Duncan and Kevin Gray 2003: *Multilateral Environmental Agreements and the WTO*: Royal Institute for International Affairs / International Institute for Sustainable Development. Online available at:
<http://www.riia.org/pdf/research/sdp/MEAs%20and%20WTO.pdf>
- Charnovitz, Steve 2002: "The Law of Environmental "PPMs" in the WTO: Debunking the Myth of Illegality." *The Yale Journal of International Law*, Vol. 27, 59 – 110
- Condon, Bradly 2002: "Multilateral Environmental Agreements and the WTO: Is the Sky Really Falling?" *Tulsa Journal of Comparative and International Law*, Vol. 9, 533-567
- Cosbey, Aaron 2000: *Institutional Challenges and Opportunities in Environmentally Sound Trade Expansion: A Review of the Global State of Affairs*. Coral Gables, Florida: University of Miami North-South Center
- Esty, Daniel 1994: *Greening the GATT*. Washington, D.C.: Institute for International Economics
- European Commission 2002: *Communication from the Commission: Towards a reinforced culture of consultation and dialogue - General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission*. COM(2002) 704 final, http://europa.eu.int/comm/governance/docs/comm_standards_en.pdf
- Haverkamp, Jennifer 2001: "The Conflict between the WTO and MEAs - In the View of the U.S. Government only a Theoretical Problem," in: Heinrich Böll Foundation (ed.): *Trade and Environment, the WTO, and MEAs - Facets of a Complex Relationship*, 71-90. Washington, D.C.: Heinrich Böll Foundation.
- Hoffmann, Ulrich 2002: *Clear and Effective Trade Measures in Multilateral Environmental Agreements and Their Compatibility with the Rules of the Multilateral Trading System*. Discussion Paper, presented at the UNEP-UNCTAD CBTF Workshop on Post-Doha Negotiating Issues on Trade and Environment in Paragraph 31. Singapore
- Knigge, Markus and Anna Leipprand 2003: *The role of public participation in SIAs*. Sustainability Impact Assessment of trade agreements and new approaches to governance. International Workshop CPDR/UCL, Louvain-la-Neuve, 27/28 March 2003
- Krajewski, Markus 2001: "The Dispute Settlement "Chill Factor" and Conflicts of Jurisdiction - Dispute Settlement in MEAs and in the WTO," in: The Heinrich Böll Foundation Liane Schalatek (ed.): *Trade and Environment, The WTO, and MEAs - Facets of a Complex Relationship*, 92-102. Washington, D.C.: The Heinrich Böll Foundation

- Krist, William K. 2001: "Neither Friends nor foes, but neighbors an introduction to the relationship between the WTO and MEAs," in: Liane Schalatek (ed.): *Trade and Environment the WTO, and MEAs - Facets of a Complex Relationship*, 1-4. Washington, D.C.: Heinrich Böll Foundation
- Leal-Arcas, Rafael 2001: "Unitary Character of EC External Trade Relations." *Columbia Journal of European Law*, No. Fall 2001
- Mann, Howard and Stephen Porter 2003: *The State of Trade and Environment Law 2003 - Implications for Doha and Beyond*. International Institute for Sustainable Development, Center for International Environmental Law
- Macleod, I.; I. Hendry and S. Hyett 1996: *The External Relations of the European Union*. Oxford: Clarendon Press
- Meunier, Sophie and Kalypso Nicolaidis 1999: "Who Speaks for Europe? The Delegation of Trade Authority in the EU." *Journal of Common Market Studies*, Vol. 37, No. 3, 477-501
- Meunier, S. and K. Nicolaidis 2000: "EU trade policy: the exclusive versus shared competence debate," in: M. Green Cowles and M. Smith (eds.): *The State of the European Union Volume 5: Risks, Reform, Resistance and Revival*, 325-346. Oxford: Oxford University Press
- Meunier, Sophie 2003: *Trade Policy and Political Legitimacy in the European Union*. Princeton: Center of International Studies, Princeton University
- Neumayer, Eric 2002: *Multilateral Environmental Agreements, Trade and Development: Issues and Policy Options Concerning Compliance and Enforcement*, Consumer Unity and Trust Society CUTS. Jaipur, India
- Qiu, Larry D. and Zhihao Yu 2001: *Multilateral Environmental Agreements and Environmental Technology Transfer*, <http://www.bm.ust.hk/~larryqiu/MEA.pdf>
- Safrin, Sabrina 2002: "Treaties in Collision? The Biosafety Protocol and the World Trade Organization Agreements." *The American Journal International Law*, Vol. 96, 606-628
- Smith, M. 2001: "The Quest for Coherence: Institutional Dilemmas of External Action from Maastricht to Amsterdam," in: N. Fligstein; W. Sandholtz and A. Stone Sweet (eds.): *The Institutionalisation of Europe*. Oxford: Oxford University Press
- Stewart, Terence P. and David S. Johanson 2003: "A Nexus of Trade and the Environment: The Relationship Between the Cartagena Protocol on Biosafety and the SPS Agreement of the World Trade Organization." *Colorado Journal of International Law and Policy*, Vol. 14, 1-52.
- Stilwell, Matthew and Elizabeth Turk 1999: *Trade Measures and Multilateral Environmental Agreements: Resolving Uncertainty and Removing the WTO Chill Factor*. Discussion Papers. Geneva: WWF

- Stilwell, Matthew and Richard G. Tarasofsky 2001: *Towards Coherent Environmental and Economic Governance - Legal and Practical Approaches to MEA-WTO Linkages*. WWF-CIEL Discussion Paper. Gland, Switzerland: WWF (World Wide Fund for Nature), CIEL (Center for International and Environmental Law)
- Stilwell, Matthew 2002: *Clarifying the Relationship Between Economic and Environmental Governance: Some Key Challenges*, commissioned by CIEL. Washington D.C. & Geneva: CIEL (Center for International and Environmental Law)
- UNDP 1998: *Strengthening the Fabric of Society - Trade and Environment*. New York: UNDP.
- UNEP 2002: *Enhancing Synergies and Mutual Supportiveness of Multilateral Environmental Agreements and the World Trade Organization - A synthesis Report*", Geneva
- von Moltke, Konrad 2000: *Research on the Effectiveness of International Environmental Agreements: Lessons for Policy Makers?* Effectiveness of International Environmental Agreements and EU Legislation. Barcelona
- von Moltke, Konrad 2003: *Information Exchange and Observer Status: The World Trade Organisation and Multilateral Environmental Agreements - Paragraph 31 (ii) of the Doha Ministerial Declaration*. Ecologic,
http://www.ecologic.de/download/verschiedenes/2003/documents/paper_moltke.pdf
- Voon, Tania 2000: "Sizing up the WTO: Trade-Environment Conflict and the Kyoto Protocol." *Journal of Transnational Law & Policy*, Vol. 10, 71-108
- Winter, Ryan L. 2000: "Reconciling the GATT and WTO with Multilateral Environmental Agreements: Can We Have Our Cake and Eat It Too?" *Colorado Journal of International Law and Policy*, Vol. 11, 223-254
- WWF 2002: *An Effective Multistakeholder Process for Sustainability Assessment: Critical Elements*. WWF Position Statement. <http://www.balancedtrade.panda.org/>
- WWF (World Wide Fund For Nature) 2003: *A League of Gentlemen - Who really runs EU Trade Decision Making?*: WWF
- Young, Alasdair R. 2000: "The Adaptation of European Foreign Economic Policy: From Rome to Seattle." *Journal of Common Market Studies*, Vol. 38, No. 1, 93-116